

0-3-åriges sproglige udvikling

Dorthe Bleses

Kvalitet i dagplejen (FOA), Nyborg, 19.6. 2008

Børns sprogtilegnelse

Hvorfor er det vigtigt?

og så sagde
vi jo, at du
var faren..

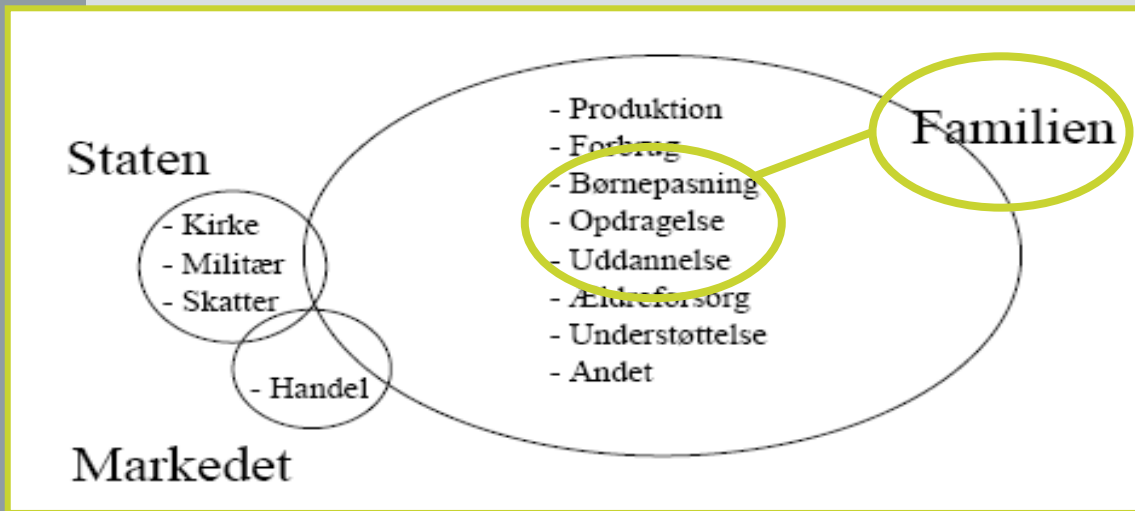
øv...
nu igen

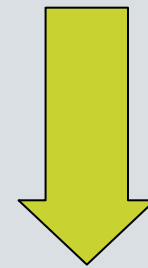
- Børn med sproglige problemer trives ikke
- Børn med sproglige problemer er i risikozonen for indlæringsproblemer i skolen
- Risikobørn opdages for sent (STA-diagnosen)
- Dobbelt sårbare børn (fx Bente Hagtved)

Dagtilbuddets rolle for læring?

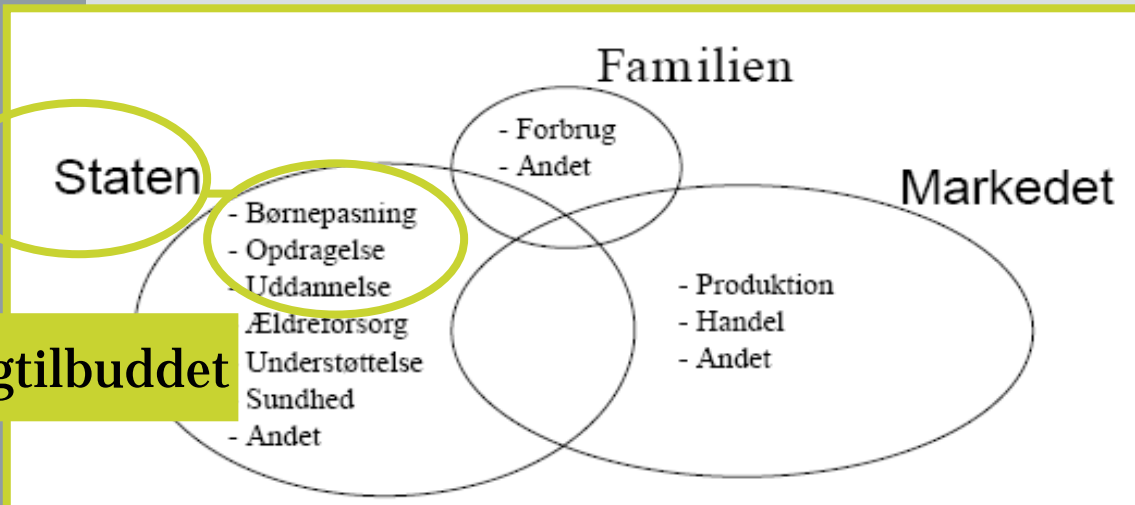

Landbrugssamfund

Velfærdssamfund

Dagtilbuddet anno 2008

Dagtilbuddet

- Omsorg → læring (fx pædagogiske læreplaner)
- Central rolle for børns sprogtiltagelse

Karla

Mysterium hvordan børn som Karla på så kort tid kan tilegne sig sproget uden nogen form for undervisning?

Overblik over præsentationen

- Hvad går opgaven ud på?
- Hvilken hjælp får børnene til at løse opgaven?
- Hvilke sproglige milepæle gennemløber danske børn?
 - undersøgelse af 6.112 danske børn i alderen 8-36 måneder
- Hvad kendetegner den typiske tilegnelse?
- Hvad betyder det sproglige input (hjemme og i dagtilbuddet) for børnenes sprogtilegnelse?
 - understøttende sprog

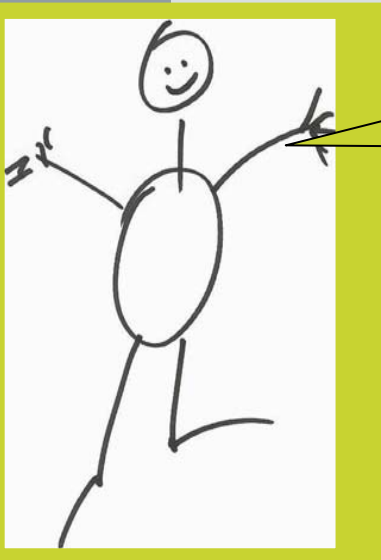

”Tag-med-hjem”-budskab

- Sprogtilegnelse foregår i et samspil mellem barnets medfødte (generelle) forudsætninger og (specifikke) erfaringer med sproget
- Alle børn gennemløber bestemte sproglige milepæle, men stor individuel variation
- Både forældre og dagtilbud spiller en vigtig rolle
- Børn har brug for en ’rig’ og understøttende sprogmodel for at lære sprogets regler
- Bring sproget tæt på barnets dagligdag
- Vigtigt at have særligt øje for sårbare børn (her spiller dagtilbuddet en særlig rolle)

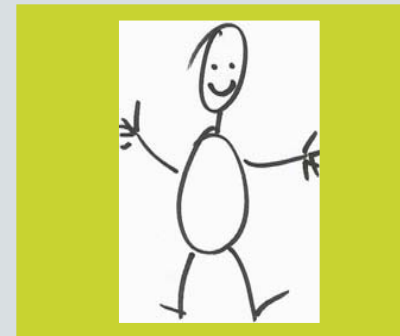

Hvad skal Karla lære?

”Vi skal køre i bus”

- Sprogets lydside (fonologi)
 - b + u + s
- Sprogets betydning (ordforråd)
 - *bus* 'står for'
- Sprogets endelser og kombinatorik (grammatik)
 - *busser*, når der er mere end én
 - *vi skal køre i bus*
- Kommunikation (fortællinger)

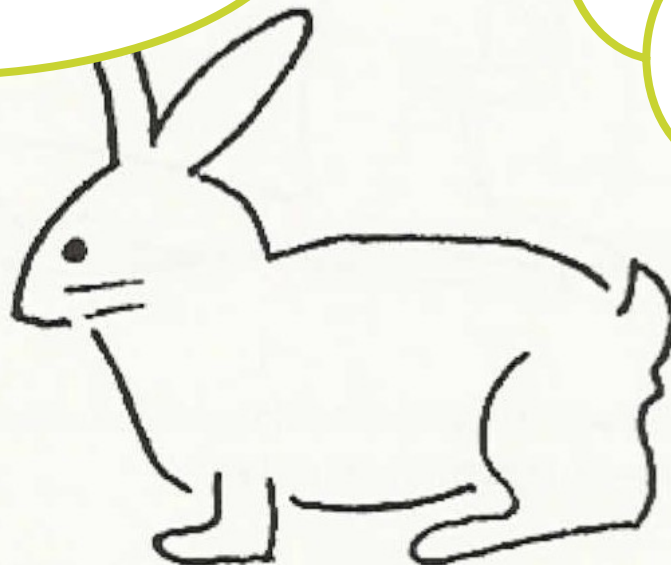
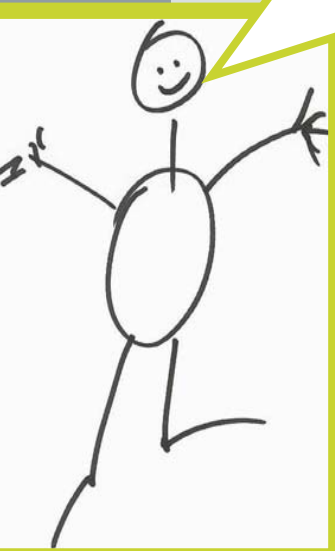
FORSTÅELSE

PRODUKTION

Hvordan finder børnene frem til ordenes indhold?

"Gavagai!"

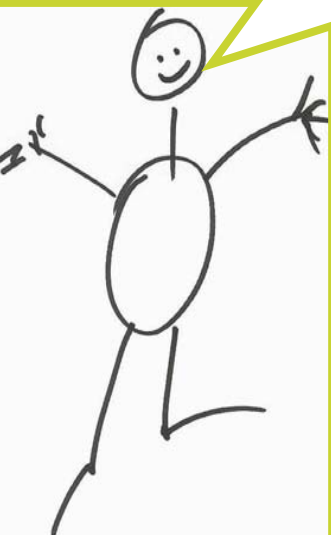

- Hele dyret?
- Poten?
- Snuden?

Hvordan finder børnene frem til ordenes indhold?

"Traktor"

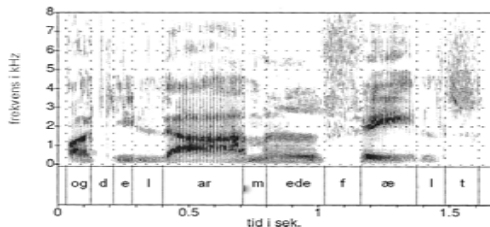

1. Hele traktoren?
2. Andre traktorer?

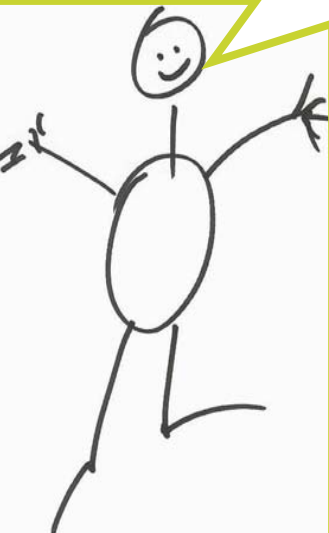

Hvordan finder børnene frem til ordenes form?

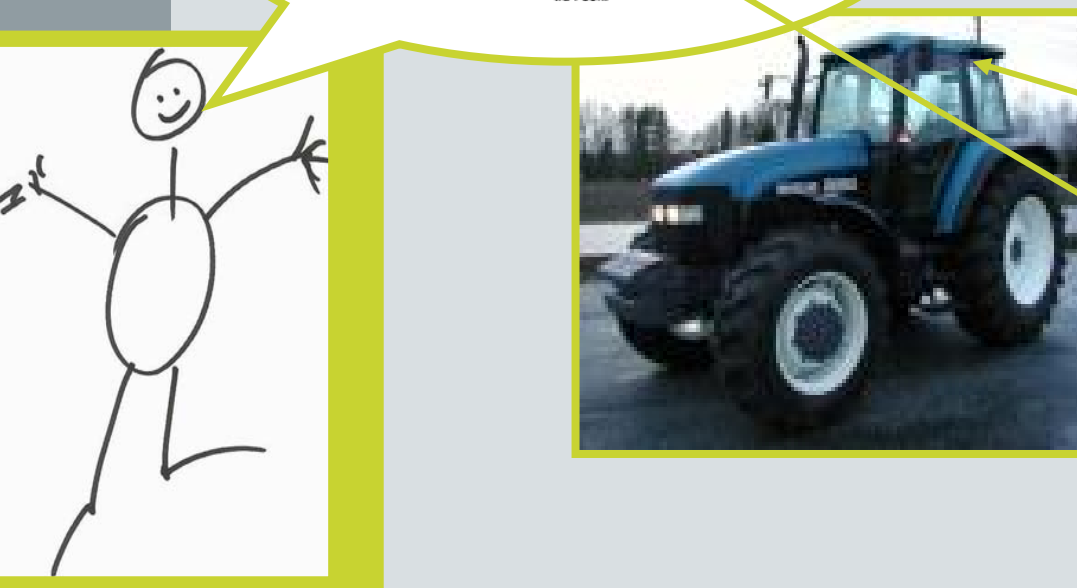
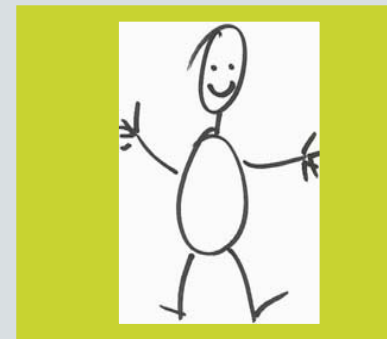
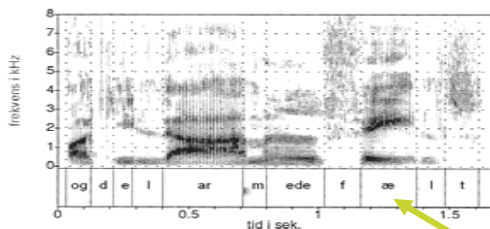

????????

Hvordan finder børnene frem til ordenes form?

- Det lille barn skal lave en masse analyser af både 'verden' og sproget for at finde ud af hvad ord og andre sproglige størrelser 'står for'

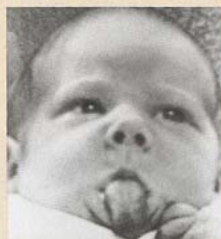
Hvordan lærer børn sprog?

Biologiske forudsætninger

Kognitive forudsætninger

Sociale forudsætninger

Personlige forudsætninger

(a)

(b)

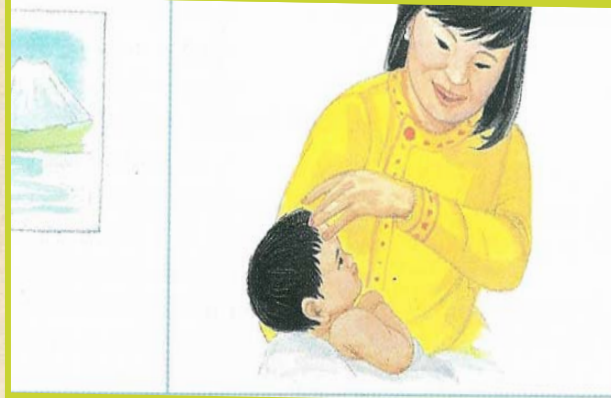
(c)

(d)

(e)

(f)

er tilfældige

le hvilke
en der sædvanligvis

→ Lyd og verden

→ Lyd og indhold

Hvordan hjælper inputtet børn?

- Sproget indeholder nøgler til ords form
 - 'børnevenligt' talesprog (CDS)
- Sociale interaktioner indeholder nøgler til ords betydning
 - blikretning, pegning,
 - Øver samtaler
- Tæt kobling mellem sprog og liv (daglige rutiner), gentagelser (både dagligliv og sprog) og samtaler om 'her og nu' hjælper både små men også lidt større børn med at generalisere sprogets regler

De første før-sproglige milepæle 0-8 mdr.

Bertel

- Fra 3 mdr. vokallyde
- Fra 7 mdr. kanonisk pludren ('da-da')
- Fra 10 mdr. sprogspecifik pludren
- Fra ca. 9 mdr. begynder babyer at kunne dele opmærksomhed med andre og lære imitativt af andre
- **MEN** først fra omkring 3-4 års alderen begynder børn at anerkende andres udgangspunkt for at forstå deres handlinger

Sproglige milepæle fra 8-36 mdr.

(Bleses, Vach, Wehberg, Faber & Madsen 2007)

- ✓ mm mm
- ✓ hej
- ✓ vov
- ✓ tak
- ✓ aarnn
- ✓ hej hej
- ✓ ja
- ✓ nej
- ✓ far
- ✓ muh

Datidsform anvendes

Flertalsform anvendes

Genetivform anvendes

Kombinere ord

Første gestikulation

Første ord produceret

Første vending forstået

Første ord forstået

'Kompleks' sprog
'Fortællinger'

8 9

16

20

24 25

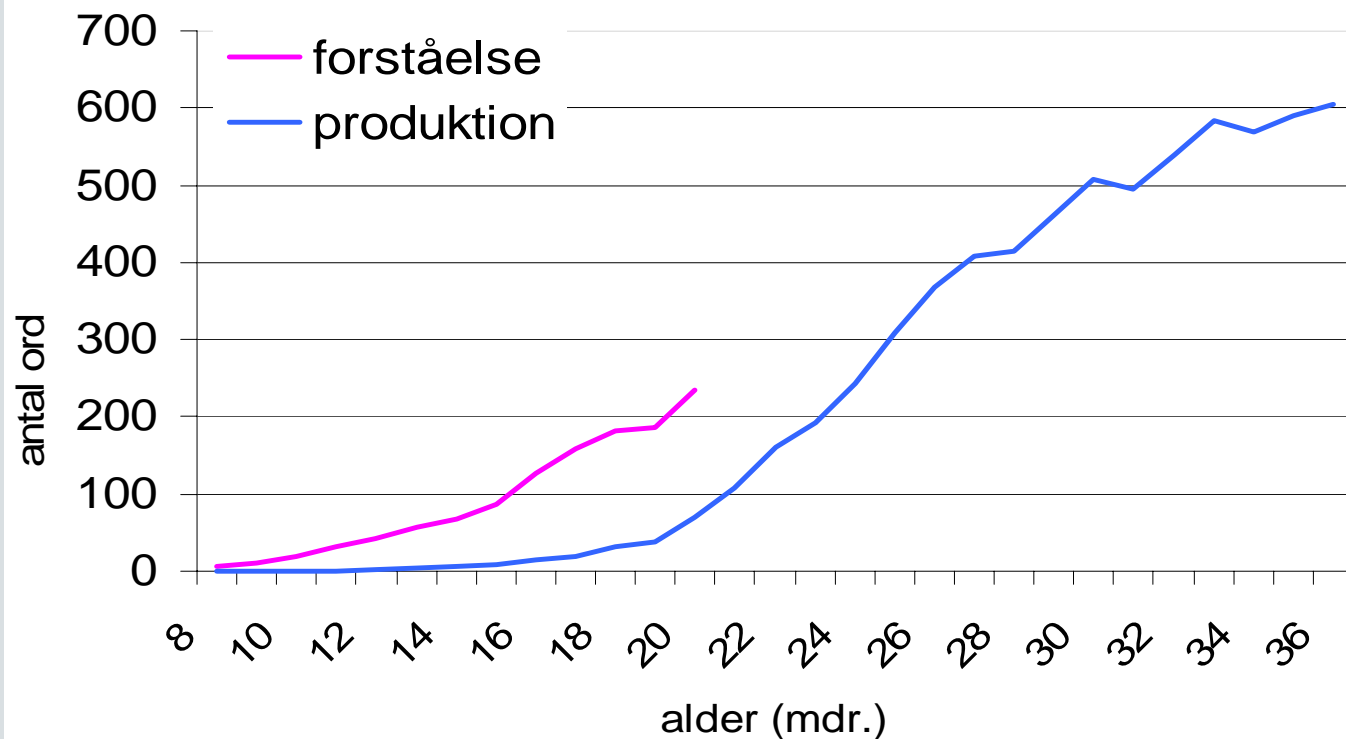
28

Børn forstår mere end de siger!

Distribution af score fordelt på alder (percentiler)

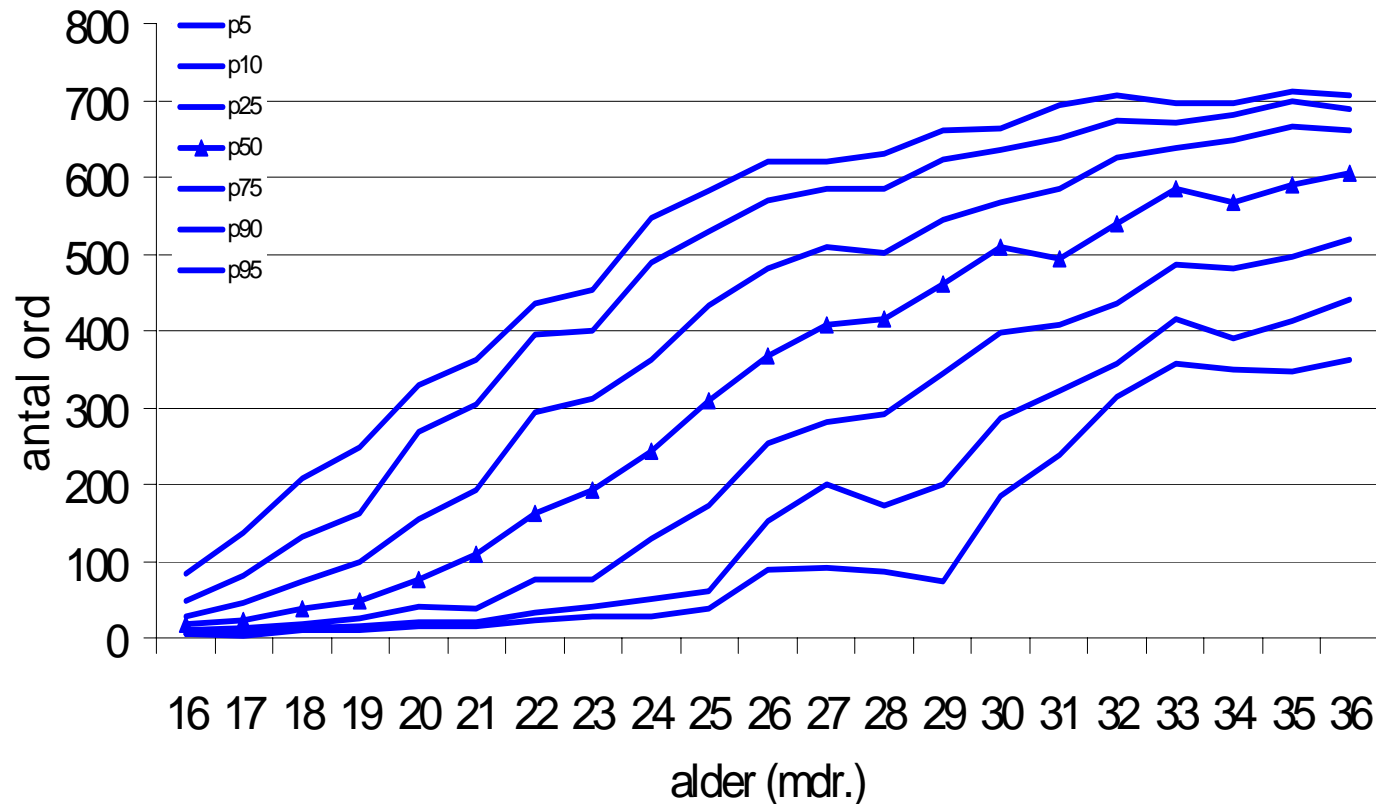

*Baseret på Bleses, Vach, Wehberg, Faber & Madsen (2007)

De er meget forskellige! (niveau)

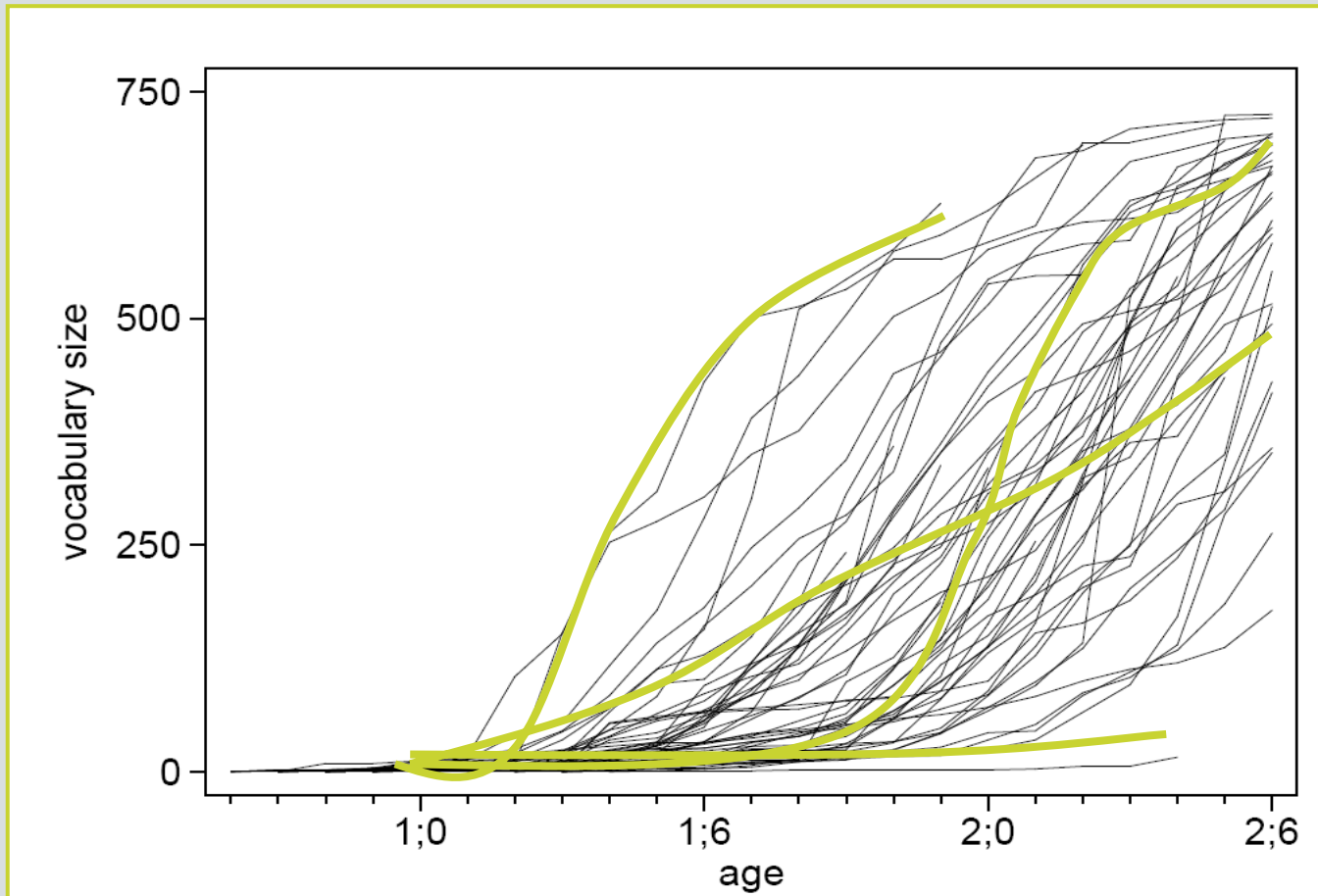
Distribution af score fordelt på alder (percentiler)

*Baseret på Bleses, Vach, Wehberg, Faber & Madsen (2007)

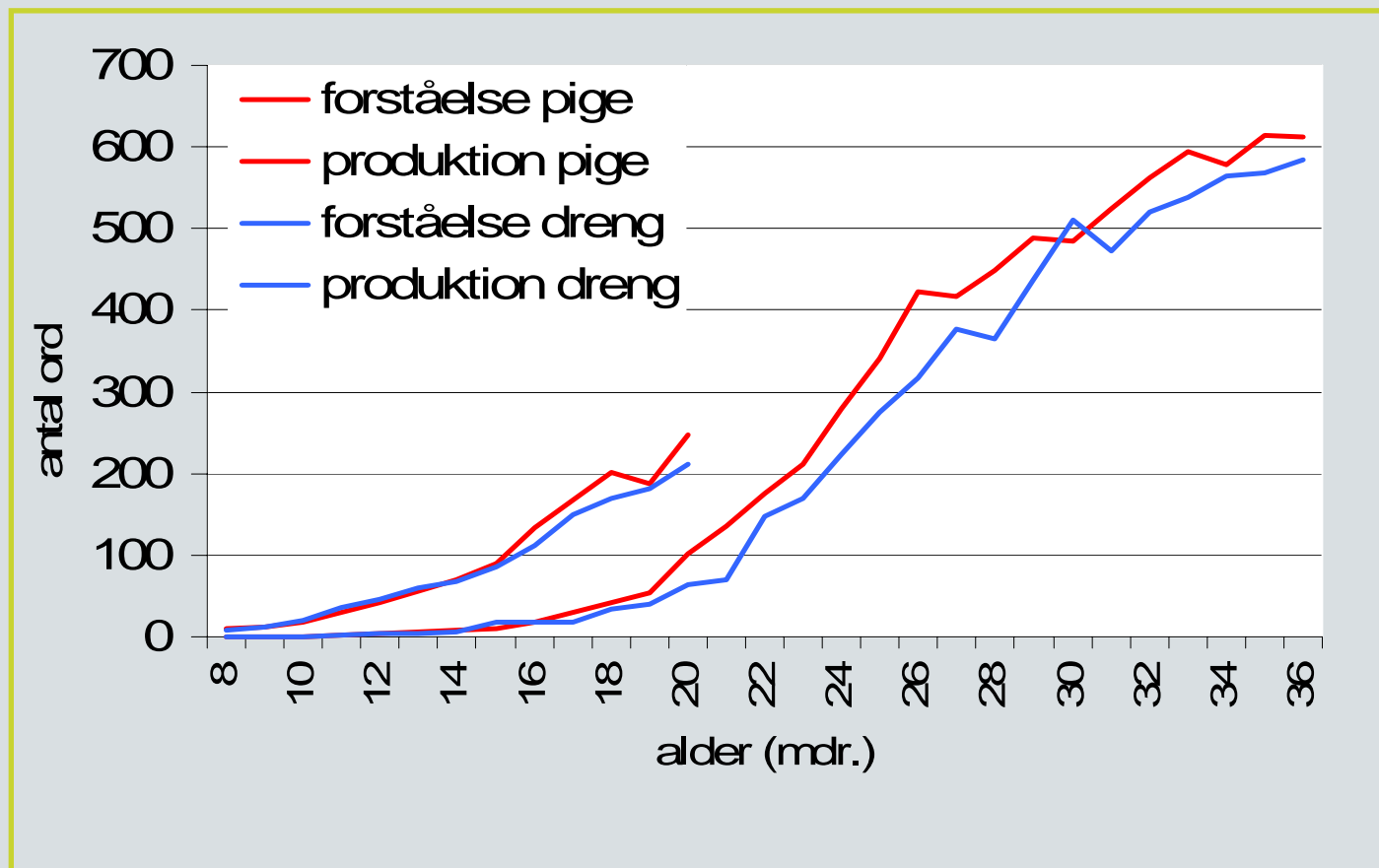
De er meget forskellige! (vækst)

***Baseret på Vach, Wehberg & Bleses, submitted**

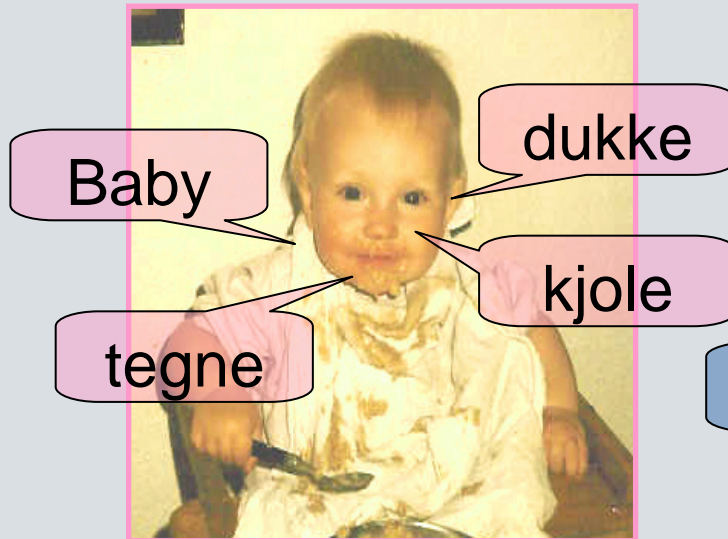

Piger er lidt hurtigere end drenge!

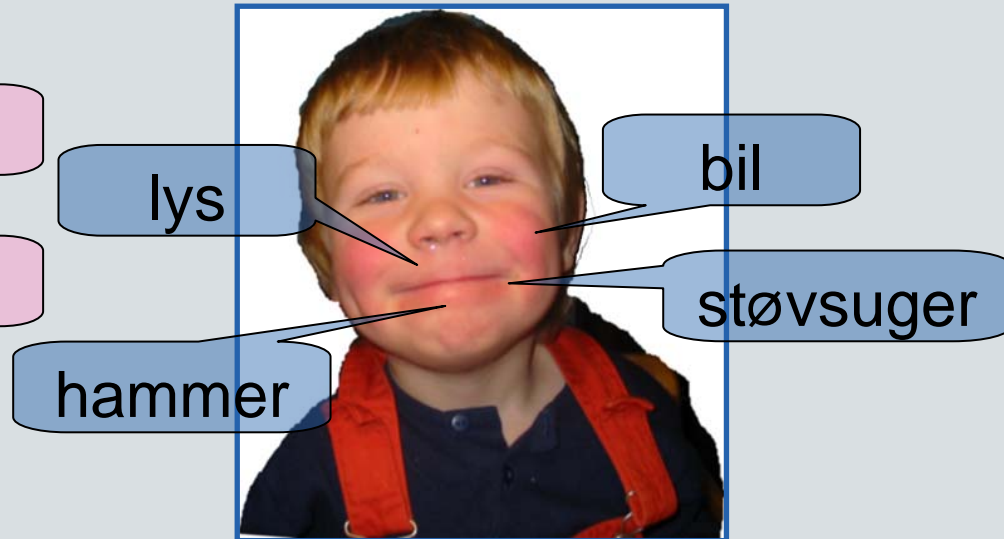

*Baseret på Bleses, Vach, Wehberg, Faber & Madsen (2008)

Piger og drenge har forskellige favoritord

Amalie

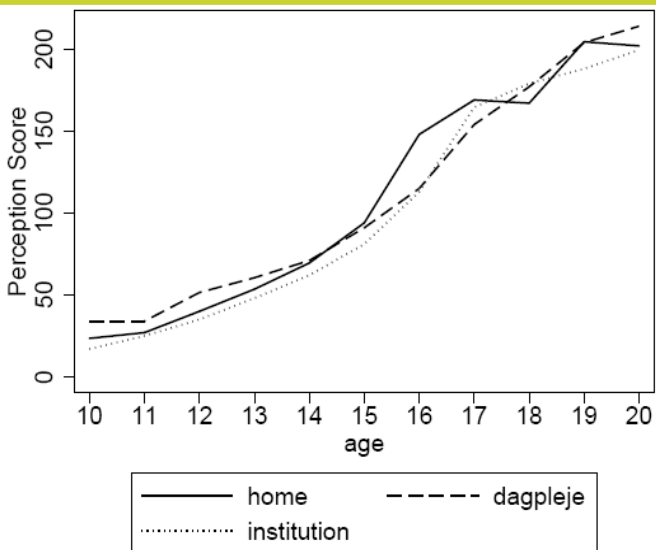
Sigfred

*Baseret på Wehberg, Vach, Bleses, Thomsen, Madsen & Basbøll, (2008)

Hvad betyder dagtilbuddet?

Ordforråd (forståelse) p50

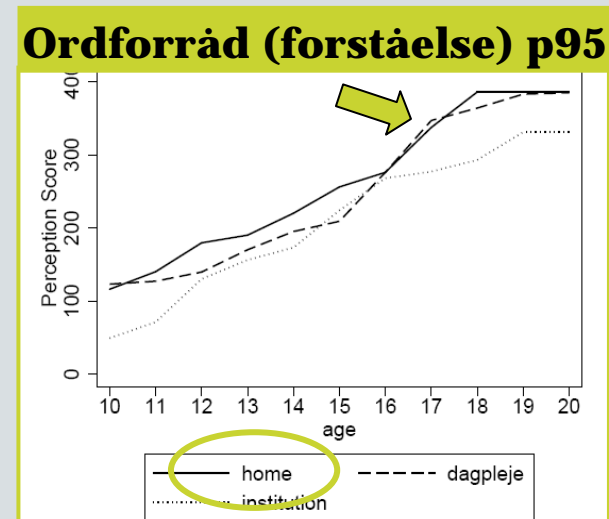
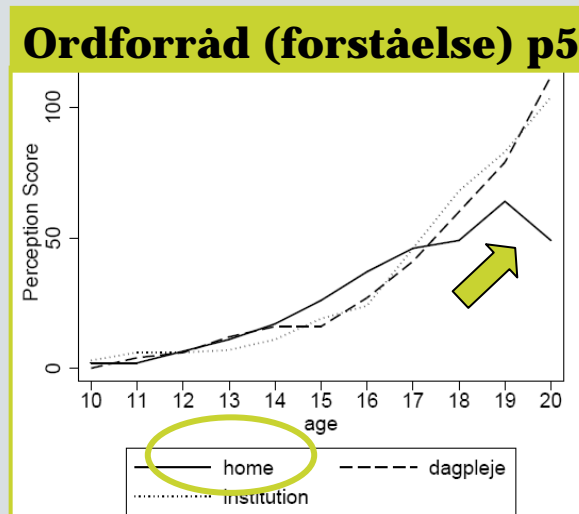

- Ingen markant indflydelse på ordforrådet, hvor barnet 'passes'

- Hjemme, dagpleje, institution
- Kun børn, der ikke har skiftet de sidste tre måneder, er med

Hvad betyder dagtilbuddet?

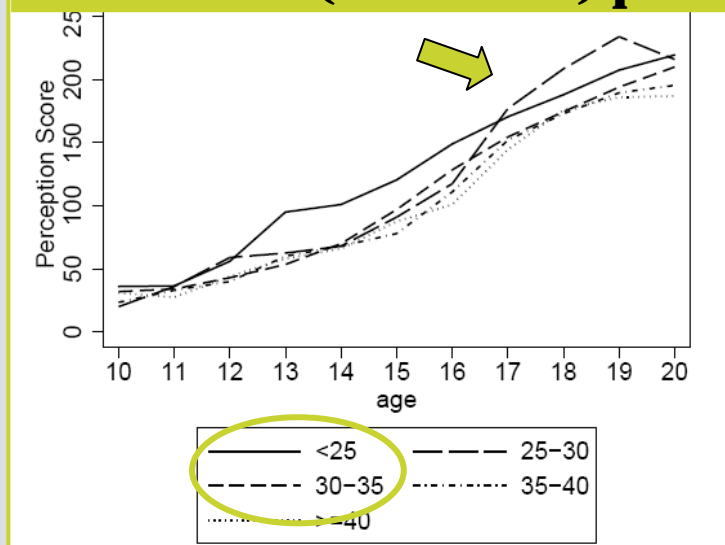

- Type af pasning påvirker langsomme børn på en anden måde end hurtigere børn
- Bedst at være i dagtilbud hvis barnets sprogtilegnelse er langsom (forældres uddannelse)

Hvad betyder antallet af timer i dagtilbud?

Ordforråd (forståelse) p50

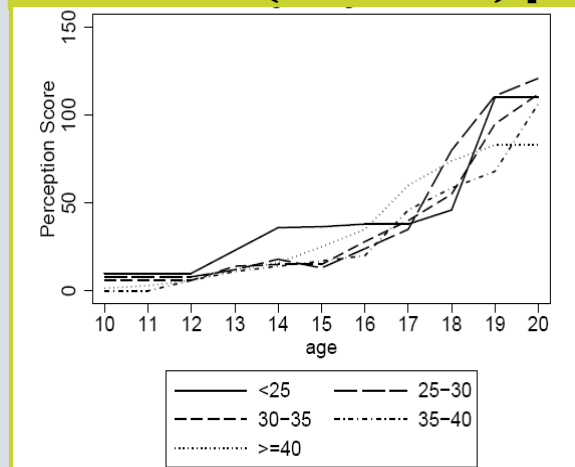
- Færre timer i dagtilbud har en positiv indvirkning på ordforrådsudviklingen

- Dagpleje, institution
- Kun børn, der ikke har skiftet de sidste tre måneder, er med

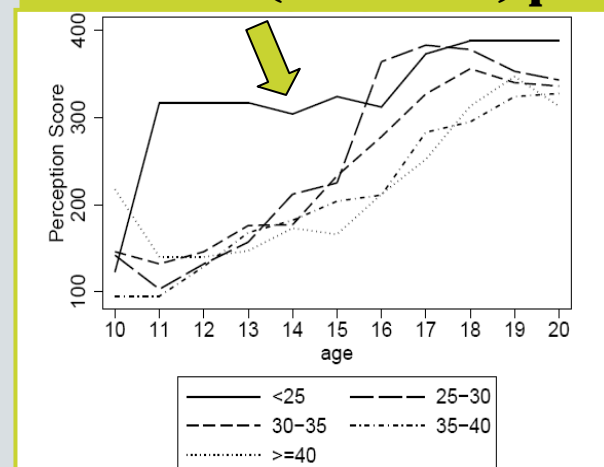

Hvad betyder antallet af timer i dagtilbud?

Ordforråd (forståelse) p5

Ordforråd (forståelse) p95

- Antal timer i dagtilbud påvirker langsomme børn på en anden måde end hurtigere børn
- Bedst at være længere i dagtilbud hvis barnets sprogtilegnelse er langsom

Både familie og dagtilbud vigtige...

- Man er nødt til at inddrage vilkår i såvel hjem som dagtilbud for at forklare børns udvikling
 - Familiefaktorerers indflydelse større
 - Dagtilbuddets indflydelse afhænger derfor af andre faktorer i barnets liv
 - Udsatte børn har særligt brug for støtte
- Kvantitet og kvalitet
- 'Regulerende' vs. 'understøttende' sprog
 - Undervisningssprog vs. samtalesprog (C. Paludan)

Udvidede sprogmodeller

- Brug sproget (bring sproget tæt på barnets dagligdag)
- Understøttende sprog (udvidet sprogmodel)
 - sprog der kommenterer, udvider, fortolker etc. det barnet sidder med her og nu
 - barnet er optaget af en bog, udnyt opmærksomheden til samtale
 - sprog der opfordrer barnet til at indgå i **udvidede** samtaler med mange skift
 - brug spørgsmål, der åbner samtalen
 - *er du sulten → ja/nej svar vs. hvad har du lyst til at spise?*
 - sprog der udvider indholdet i det barnet gerne vil sige
 - udbyg det barnet siger ved at bruge varierede ord og varierede sætninger

Hvad kan I gøre?

- Vær opmærksom på børns sproglige udvikling
 - sproget skal hele tiden blive bedre!
 - men ...husk at børn er meget forskellige
- Tilbyd børnene et rigt sprogligt miljø (snak!)
 - bring sproget tæt på barnets dagligdag
 - understøttende sprog
- Vær særligt opmærksom på sårbare børn
 - brug evt. værktøjer til systematisk opfølgning

- 'Børn bruger, hvad de har til at lære mere'
"den rige bliver rigere, mens den fattige forbliver fattig"

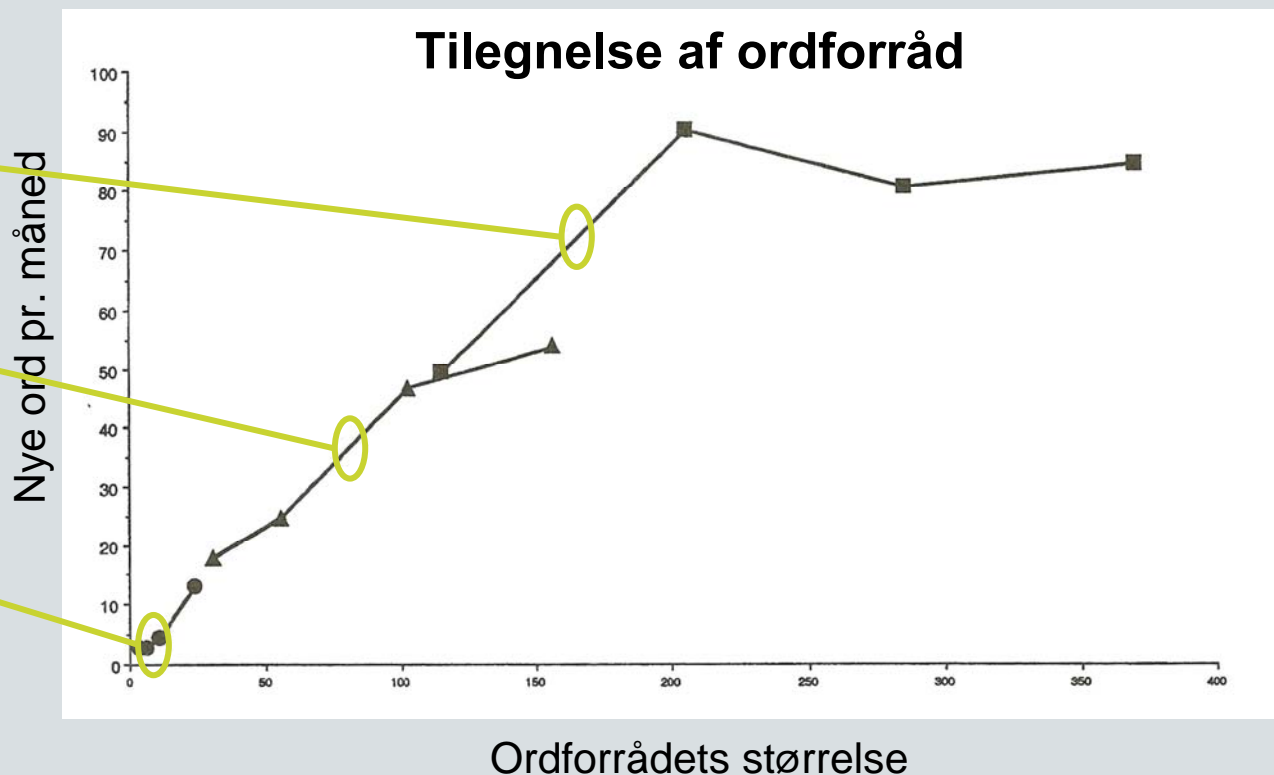
KARLA

OSCAR

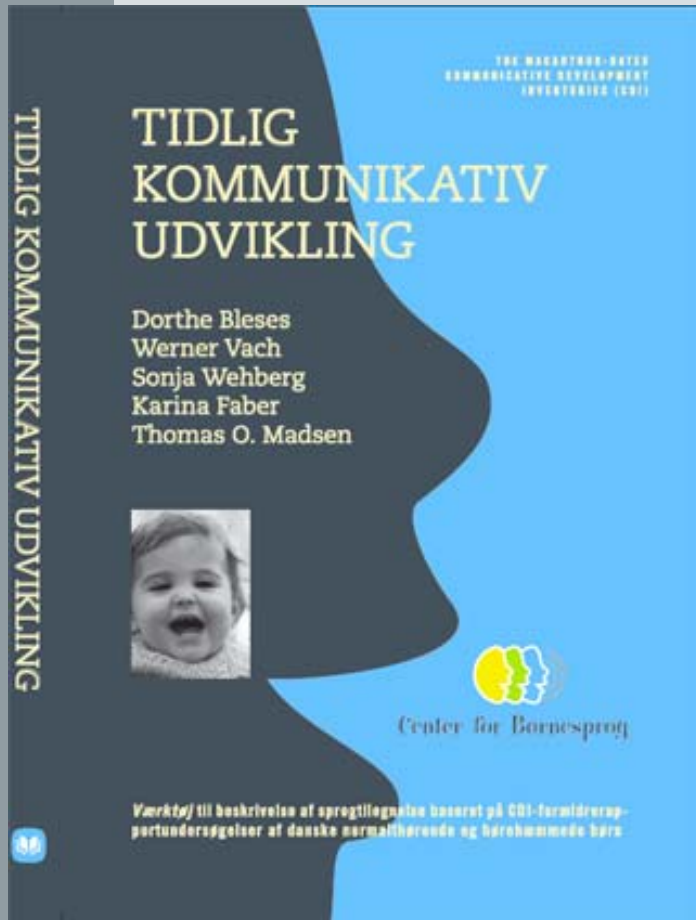

NIELS

Opfølgning på børns sprogudvikling

- Blees, Madsen, Vach, Wehberg & Faber (2007). Tidlig kommunikativ udvikling, Syddansk Universitetsforlag.
 - *CDI: Ord og gestikulationer* (8-15 mdr.)
 - *CDI: Ord og sætninger* (16-36 mdr.)
- Web-baserede udgaver kan købes af kommuner fra efterår 2008
 - Børn & Sprog (samarbejde ml. CfB & Mikro Værkstedet)

”Tag-med-hjem”-budskab

- Sprogtilegnelse foregår i et samspil mellem barnets medfødte (generelle) forudsætninger og (specifikke) erfaringer med sproget
- Alle børn gennemløber bestemte sproglige milepæle, men stor individuel variation mht. hastighed og niveau
- Børn har brug for en ’rig’ og understøttende sprogmodel for at lære sprogets regler
- Både forældre og dagtilbud spiller en vigtig rolle
- Vigtigt at have særligt øje for sårbare børn (her spiller dagtilbuddet en særlig rolle)

TAK!

VOV

-ord nr. 3. på ranglisten

Center for Børnesprog

www.sdu.dk/cfb

bleses@sdu.dk